

Help de Wadvogels

Maatschappelijk debat

Er komt een maatschappelijk debat over schelpdiervisserij. Dit is de uitkomst van het overleg dat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV, dat sinds kort het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit heet) voerde met de belangrijkste partijen, de visserijsector en de natuurorganisaties. Het maatschappelijk debat moet na de presentatie van het Evaluatieonderzoek 2^e fase (EVA II, het wetenschappelijk evaluatieonderzoek naar de effecten van de schelpdiervisserij) plaatsvinden. Uit deze discussie moet duidelijk naar voren komen hoe in de maatschappij gedacht wordt over schelpdiervisserij in de Waddenzee. De uitkomsten van dit debat zullen samen met de wetenschappelijke conclusies van EVA II de basis vormen voor het nieuwe visserijbeleid. Daarbij komt onder andere aan de orde of de schelpdiersector op het wad mag blijven vissen. Het maatschappelijk debat wordt in de maanden juli en augustus gehouden. De voorstellen voor nieuw beleid zullen eind dit jaar aan de Tweede Kamer worden gepresenteerd. Ideeën over hoe het maatschappelijk debat gehouden zou moeten worden, suggesties voor personen die een goede onafhankelijke debatleider zouden kunnen zijn en tips over wat tijdens het maatschappelijk debat zeker aan de orde moet komen, zijn zeer welkom. Stuur uw suggesties, ideeën of opmerkingen per e-mail naar info@helpdewadvogels.nl.

Waddenvereniging bezorgd over ontwikkeling garnalenvisserij

De Waddenvereniging heeft in een brief aan de minister van LNV haar zorg uitgesproken over de enorme boetes die de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) aan de garnalenvisserij en garnalhandel heeft opgelegd. De NMa heeft dit gedaan naar aanleiding van prijsafspraken en vrijwillige vangstbeperkingen van de garnalenvissers. Met name het feit dat vrijwillige vangstbeperkingen beboet worden, stoort de Waddenvereniging. Garnalenvissers horen

thuis in de Waddenzee. Juist door de vangstbeperkingen is deze vorm van visserij, in tegenstelling tot de schelpdiervisserij, duurzaam te noemen. Door het opleggen van de boetes kan een situatie ontstaan dat de vissers zich gedwongen zien zo veel mogelijk te vissen. Hetgeen de vissers noch de natuur van de Waddenzee goed zal doen.

Actie tegen mechanische kokkelvisserij

De Waddenvereniging heeft een reclamespotje gemaakt tegen de mechanische kokkelvisserij, dat vanaf half januari gedurende een aantal weken vertoond is op commerciële en regionale zenders en kabelkanalen. Dit reclamespotje is onderdeel van een publiekscampagne, die de Waddenvereniging in 2003 voert. Behalve het reclamespotje heeft de Waddenvereniging ook een speciale website gemaakt over schelpdiervisserij (<http://www.helpdewadvogels.nl>).

Kokkelvissers mogen langer vissen

Het is voor het eerst dat de kokkelvissers in januari op het wad mochten vissen. De vissers maakten gebruik van een omstreten vergunning welke door demissionair staatssecretaris Odink in oktober is afgegeven voor het langer vissen dan in andere jaren. In de winter zijn de kokkels magerder. Er moeten dan meer kokkels gevestigd worden om het gewenste vleesgewicht binnen te halen. Dat betekent dat er ook meer bodem moet worden omgeploegd. De mechanische kokkelvisserij vindt dit jaar plaats op het Posthuiswad bij Vlieland en op Simonszand, twee plekken die sinds 1998 om ecologische redenen gesloten waren, maar die staatssecretaris Odink dit jaar heeft opengesteld.

Beschikbaarheid van schelpdieren voor wadvogels niet zo constant als gedacht

Schelpdieren beschermen zich wel degelijk tegen roofdieren. Als kokkels merken dat er strandkrabben aanwezig zijn in hun leefgebied, dan maken zij ter bescherming hun schelpen dikker. Dit is één van de resultaten van het onderzoek van Pim

Rijksuniversiteit Groningen organiseert symposium over schelpdiervisserij

Op donderdag 16 oktober 2003 organiseert het Centre for Ecological and Evolutionary Studies (CEES) van de Rijksuniversiteit Groningen een 'wetenschappelijke evaluatie van de ecologische effecten van schelpdiervisserij in de Waddenzee'. Alle Nederlandse onderzoekers die ook maar iets met schelpdiervisserij te maken hebben komen daar aan het woord. De organisatie is in handen van Prof. dr. J. van Andel, Dr. J.M. Tinbergen en Prof. dr. W.J. Wolff. Dagvoorzitter is Prof. dr. R.H. Drent. Kijk voor meer informatie en het programma op: <http://www.rug.nl/biologie/onderzoek/onderzoekinstututen/cees/symposium/>. Opgeve voor deelname is mogelijk tot 1 oktober (aanmelden via de website).

Edelaar. Op basis van zijn onderzoek naar schelpdieren in de Waddenzee concludeert hij, dat de beschikbaarheid van prooiën (schelpdieren) voor bijvoorbeeld wadvogels helemaal niet zo constant is als wel gedacht wordt. Schelpdieren worden ten onrechte vaak beschouwd als passieve dieren, die alleen maar kunnen afwachten of ze worden gevonden en opgegeten door roofdieren als krabben en wadvogels. Schelpdieren als Nonnetjes en Strandgapers reageren op de aanwezigheid van krabben door zich dieper in de wadbodem in te graven. Nonnetjes graven zich ook dieper in bij de aanwezigheid van Kanoetstrandlopers. De Nonnetjes reageren dus op gevaar door zich beter te beschermen. Maar als ze voedsel nodig hebben moeten ze wel omhoog naar het voedsel, zelfs in de aanwezigheid van roofdieren. Magere Nonnetjes nemen meer risico dan vette Nonnetjes, omdat het te verzamelen voedsel hun reproductie meer kan verhogen dan het te verwachten reproductieverlies door predatie. Maar goed doorvoede Nonnetjes doen dat niet. De Nonnetjes die dan dus beschikbaar zijn voor de vogels, zijn van slechtere kwaliteit. 'Nonnetjes weten dus goed wat ze doen', concludeert Edelaar, 'en de beschikbaarheid en kwaliteit van schelpdieren voor vogels blijken erg afhankelijk te zijn van de beslissingen die schelpdieren nemen.' Als er bijvoorbeeld grootschalige verstoring of habitatvernietiging in een waddegebied optreedt, zoals door de kokkel- en mosselvisserij, dan zal de hogere concentratie van vogels in de overgebleven geschikte gebieden ertoe leiden dat het voedsel daar minder bereikbaar wordt en van slechtere kwaliteit is, waardoor de vogels niet genoeg

voedsel kunnen verzamelen. Het predatiemijdende gedrag van schelpdieren wordt momenteel niet meegenomen in het visserijen- en natuurbeleid, wat tot extra vogelsterfte kan leiden. Pim Edelaar deed zijn promotieonderzoek op het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) afdeling Mariene Ecologie en de basis-eenheid Mariene Biologie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Bron: Persbericht van de Waddenvereniging. Voor meer informatie zie: <http://www.helpdewadvogels.nl>.

**Zwanen zitten zonder natuurlijk voedsel
Tafelmanieren van Kleine Zwaan niet puur gericht op energiewinst**

Na een trektocht van zo'n 3500 km vonden hongerige Kleine Zwanen in het najaar van 2002 hier in Nederland bijna niets van hun lievelingseten. Volgens onderzoeker Bart Nolet van het Nederlands Instituut voor Ecologie NIOO-KNAW was het extreem zachte winterweer daar vermoedelijk de oorzaak van. In het novembernummer van het 'Journal of Animal Ecology' verklaarde hij met enkele collega's de basis van zwanen-tafelmanieren. Zwanen hebben een voorkeur voor fonteinkruidknolletjes en zij verlaten hun waterplantendis niet zomaar. Pas bij grote energiever verschillen nemen ze hun toevlucht tot de meer onvoorspelbare bietenakkers.

'De Kleine Zwanen zijn dit jaar geconfronteerd met extreem lage dichtheden fonteinkruidknolletjes', stelde ecoloog Bart Nolet van het NIOO-KNAW vast. Het lievelingseten van de kwetsbare Kleine Zwanen *Cygnus bewickii* bestaat uit de knolletjes van de waterplant schedefonteinkruid. Deze vinden ze in de bodem van ondiepe meren. Na de zware tocht van hun broedgebied in Noord-Rusland naar hun overwinteringsgebied in West-Europa strijken er in oktober vele duizenden Kleine Zwanen neer in het Nederlandse Lauwersmeer om 'bij te tanken'.

De normaliter talrijke knolletjes waren in het najaar van 2002 erg schaars. De onderzoekers hadden reeds voor het begin van de overwinteringstijd berekend dat de zwanen direct na aankomst zouden moeten uitwijken naar bietenakkers met oogstresten, want op het Lauwersmeer zou er onvolgende van hun natuurlijke voedsel te vinden zijn. Deze voorspelling kwam uit. Volgens Bart Nolet was de grote afwezig-

heid van knolletjes in 2002 vermoedelijk te wijten aan het ongekend zachte weer begin februari. Daardoor zou de plantengroei van het fonteinkruid vermoedelijk zijn verstoord. Eerder in 2002 troffen de onderzoekers al heel weinig en klein blijvende planten aan. Deze plantjes hadden niet veel nieuwe knolletjes kunnen vormen om de voorraad aan te vullen. Als het extreem zachte weer inderdaad de oorzaak is, dan zorgt de voorspelde klimaatverandering in de toekomst waarschijnlijk voor meer 'flop-jaren'.

Bietenakkers zijn geen 'gedekte tafels' voor de Kleine Zwaan. Het is onzeker hoeveel voedsel ofwel energie je daar binnenkrijgt. In een artikel in de 'Journal of Animal Ecology' stellen ecooloog Bart Nolet en zijn collega's dat Kleine Zwanen pas 'van tafel' gaan in de fonteinkruidvelden als de gemiddelde energiewinst die ze kunnen halen, ver gezakt is onder die op bietenakkers. De belangrijkste verklaring lijkt te zijn, dat de 'beleefde' zwanen niet houden van verrassingen. Op de akkers is het voedselaanbod onzekerder. Enorme aantallen Grauwe Ganzen vreten in een mum van tijd een akker met restjes leeg. Daarnaast ploegen boeren de resten biet, die na de oogst zijn blijven liggen, liefst zo snel mogelijk onder en zo verstoren ze de voorzichtige dieren. De waterplantendis was tot nu toe veel betrouwbaarder voor magere trekvogels, die moeten vermijden dat ze verhongeren.

De centrale vraag van Nolets onderzoek is: kun je de verplaatsing van vogels van het ene gebied naar het andere gebied begrijpen

door naar energie te kijken? Verplaatsen ze zich als het andere gebied gemiddeld meer energie oplevert? Voor het eerst zijn zowel de inkomsten (voedselopname en -vertering) als de uitgaven (energetische kosten, via hartslag) gemeten. Zo konden de onderzoekers rekenen met de netto-energieopname, dus de energiewinst. Puur de energiewinst op korte termijn bleek niet de doorslag te geven. Plantenetende watervogels zoals ganzen en zwanen verplaatsen zich vaak, tussen natuurgebieden en landbouwgebieden. De resultaten van het onderzoek maken het opstellen van meer doordachte plannen voor natuurbeheer mogelijk.

Bron: Persbericht van het Nederlands Instituut voor Ecologie NIOO-KNAW.

LITERATUUR:

Nolet, B.A., R.M. Bevan, M. Klaassen, O. Langevoord & Y.G.J.T. van der Heijden: Habitat switching by Bewick's swans: maximization of average long-term energy gain. *Journal of Animal Ecology*, nummer 71, 979-993, november 2002.

Vogelwerkgroep Boxmeer en Omgeving plaatst 150ste stootvogelnestkast

In het najaar van 2002 kwam bij de Vogelwerkgroep Boxmeer en Omgeving een aanvraag binnen van de gemeente Boxmeer om drie stootvogelnestkasten te plaatsen. Dit in verband met het verdwijnen van broedgelegenheid als gevolg van de uitbreiding van het wegennet en aantasting van oude bomen langs de weg door de Reuzenzwam. Op 19 november 2002 werd een steenuilennestkast opgehangen in een

Huub Thoonen (links) en Ed van der Zwet hebben in november 2002 een steenuilennestkast geplaatst in een Zomereik. De Steenuilen broedden tot dan toe in de schuren op de achtergrond. Halverwege maart 2003 bleken de Steenuilen overgegaan te zijn op de nestkast in de Zomereik, terwijl de schuurtjes nog niet afgebroken waren.
Foto: Wim Smeets.

Zomereik aan de Radioweg in Boxmeer en nog twee andere stootvogelnestkasten. Bij controle van de kast, half maart 2003, bleek dat deze door twee Steenuilen bezet was. Dit was opmerkelijk, omdat het steenuilenpaartje de afgelopen jaren gebroed had in de even verderop gelegen schuren, die nog niet afgebroken waren.

In 1982 plaatste Huub Thoonen zijn eerste nestkast bij de familie Jilesen aan de Rijkevoortseweg in Boxmeer. Het was een torenvalkennestkast. In 1992 komt de samenwerking met de vogelwerkgroep tot stand en op 10 juni 1993 wordt de vijftigste nestkast geplaatst. Huub plaatst dan naast nestkasten voor Torenvalken ook nestkasten van Steenuil, Kerkuil en Bosuil. Op 6 maart 1999 werd de honderdste nestkast geplaatst.

Nadat in het najaar van 2002 de aanvraag van de gemeente Boxmeer voor het plaatsen van de nestkasten binnenkwam, is daartoe een driejarig contract opgesteld tussen Jan van Dinter (gemeente Boxmeer) en Huub Thoonen (vogelwerkgroep).

Langs de Radioweg in Boxmeer stonden bomen die door Reuzenzwammen aangetast waren en dientengevolge gerooid moesten worden. Hiervoor zouden vervangende bomen geplaatst worden, maar het zou té lang duren voordat er hierin weer nieuwe nestgelegenheid was voor soorten zoals de Steenuil. Ook enkele schuren langs de Radioweg moesten in de nabije toekomst verdwijnen. De gemeente Boxmeer trachtte dit verlies aan nestgelegenheid te compenseren door het contract met de vogelwerkgroep.

Tot grote vreugde bleek bij een controle half maart 2003, dat een nestkast op het terrein van de familie Van de Hurk aan de Radioweg te Vortum-Mullem (gemeente Boxmeer) bezet was. Jan van Dinter constateerde bij de controle dat er twee Steenuilen in de nestkast zaten. Hij moest hiervoor wel een wankel ladder beklimmen, maar dat had hij er wel voor over.

Huib Thoonen ging aanvankelijk alleen alle nestkasten af om ze te controleren en te onderhouden, tegenwoordig heeft hij steun van Ed van der Zwet die bijna dagelijks met hem op pad gaat. Het feit dat Ed ook een gedegen kennis heeft over de natuur- en niet-vogelzaken komt daarbij goed van pas.

De schade ontstaan door de storm van 27 oktober 2002 werd zodoende snel gerepareerd. De administratie van de broedresultaten in de aangebrachte nestkasten wordt bijgehouden door Ben van der Vorle.

Het afgelopen jaar was niet zo succesvol voor Torenvalken en uilen in de omgeving van Boxmeer. Waarschijnlijk waren er in 2002 minder muizen dan in de jaren daarvoor. Vanuit de nestkasten vlogen 80 jonge Torenvalken, 41 jonge Kerkuilen, 85 jonge Steenuilen en tien jonge Bosuilen uit. De 'Thoonen Steenuilenkast' (zie *het Vogeljaar* 48 (2): 55-58) blijkt in de praktijk erg goed te voldoen. De kast is minder nat van binnen, sneller droog en de temperatuur loopt er minder hoog in op. De firma Haith's Wild Birds-foods (<http://www.shopcreator.com/mall/Haiths/topic/topic-15325-1.stm>) wil deze kasten in grote aantallen gaan bouwen en steunt daarnaast de werkzaamheden van de vogelwerkgroep. WS

G. Stuart Keith overleden

Tijdens een vogelreis in Micronesië (heden-daagse naam Chuuk, red.) overleed op 13 februari 2003 G. Stuart Keith. Daarmee ging een van de grote hedendaagse ornithologen heen. Keith werd 71 jaar. Hij overleed op het eiland Truk aan een hartaanval. Deze, sinds 1958 in de Verenigde Staten woonachtige, Engelsman had al sinds 1991 hartklachten en onderging verscheidene operaties. Het was zijn wens om in het harnas te sterven. Welnu, dat is inderdaad gebeurd, want op de dag van overlijden zag hij de Carolinenpatrijsduif *Gallinula kubaryi*, die nieuw was voor zijn lijst van waargenomen soorten. Een lijst die ruim boven 6500 soorten uitkwam.

Er zijn een paar redenen om stil te staan bij het overlijden van Keith. In de jaren zeventig van de vorige eeuw was hij de eerste vogelaar die bekendmaakte meer dan 4000 soorten vogels te hebben waargenomen. Een gebeurtenis die vermelding kreeg in het Guinness Book of Records. Wat Keith daarmee ontketende moge blijken uit het feit dat de in 1999 eveneens in het veld overleden fameuze Phoebe Snetsinger claimde al 8400 verschillende vogelsoorten te hebben gezien. Samen met een paar vrienden richtte Keith in 1968 een organisatie op, waaruit kort daarop de

American Birding Association (ABA) voortgekomen is. Deze organisatie gaf een tijdschrift getiteld 'Birding' uit. Keith was aanvankelijk voorzitter van de ABA en tot 1990 was hij bestuurslid. Van 1965 tot 1973 was hij eerst secretaris en later voorzitter van de Amerikaanse sectie van de International Council for Bird Preservation (ICBP), het tegenwoordige BirdLife. Na met John Gooders een 'Collins Bird Guide' te hebben samengesteld, begon hij met C. Hillary Fry en Emil K. Urban begin jaren tachtig van de vorige eeuw aan de zeven delen van het monumentale 'The Birds of Africa'. Daarvan zijn nu zes delen verschenen. Stuart Keith heeft dus de voltooiing van deze serie niet meer mogen meemaken.

GLO

Deltavogels op Internet

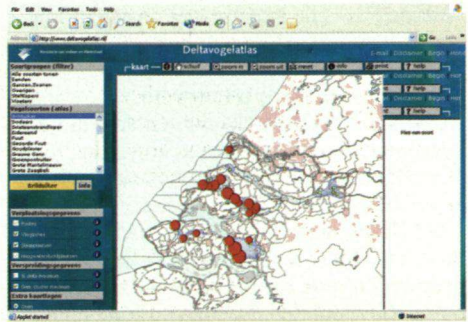
Onder 'deltavogelatlas.nl' staat op het internet sinds februari 2003 een schat aan informatie over vogelconcentraties en vogelbewegingen in Zuidwest-Nederland. Deze site is een initiatief van gezamenlijke overheden die de informatie nodig hebben bij het maken van beleidskeuzes. De waarnemingen van tientallen vrijwilligers gedurende tien jaar maakten het mogelijk de atlas samen te stellen.

Het afgelopen jaar hebben de provincie Zeeland, de provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat directie Zeeland en Zuid-Holland en het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij directie Zuidwest informatie over vogels in het deltagebied vastgelegd in een vogelatlas.

In de digitale atlas is informatie te vinden over vogels in Zeeland, het zuidelijke deel van Zuid-Holland, een deel van de Biesbosch en West-Brabant.

Informatie over onder andere aantallen, trekroutes en beschermingsstatus van een groot aantal vogelsoorten moet overheden helpen keuzes te maken bij bijvoorbeeld het verlenen van vergunningen voor windmolens, bestemmen van gebieden voor een bepaald gebruik, verlenen van bouwvergunningen, beoordelen van initiatieven op de vogelrichtlijn, etcetera.

Tientallen vrijwilligers van regionale vogelwerkgroepen hebben de afgelopen jaren waarnemingen gedaan, die mede de basis vormen voor de atlas die op het internet is geplaatst. Tevens is aanvullend onderzoek verricht, bijvoorbeeld naar nachtelijke verplaatsingen van vogels. Door

elk jaar waarnemingen in te voeren blijft de site actueel. Zowel bestuurders, professionals als hobbyisten kunnen vanaf nu dus beschikken over een schat aan vogelinformatie. De startpagina van deze site is te vinden op <http://www.deltavogelatlas.nl>.

Voor meer informatie over deze site kunt u contact opnemen met Willy Oorthuijsen, telefoon (0118) 68 63 33.

EU subsidieert ganzenonderzoek op Spitsbergen

Het Arctisch Centrum van de Rijksuniversiteit Groningen krijgt van de Europese Unie (EU) een subsidie van • 350.000 voor een onderzoek naar de kwetsbaarheid van de arctische toendra's op Spitsbergen. Dr. Maarten Loonen en drs. Richard Ubels zullen met name de effecten van de temperatuurverhoging onderzoeken en van de toenemende begrazing door Brandganzen en Kleine Rietganzen. Het onderzoek maakt deel uit van het EU-onderzoeksprogramma 'Fragility of Arctic goose habitat: impacts of land use, conservation and elevated temperature', waaraan dertien Europese onderzoeksinstituten in zes landen drie jaar lang zullen deelnemen.

Hoe kwetsbaar zijn de arctische toendra's en hoe groot is de schade die de daar broedende ganzen veroorzaken? Door een veranderende landbouw en allerlei beschermingsmaatregelen zijn de ganzenpopulaties op het noordelijk halfrond de laatste decennia geweldig gegroeid. In Canada heeft overbegrazing door ganzen inmiddels plaatselijk geleid tot verwoestijning van de toendra's, wat voor de Amerikaanse Senaat reden was de jacht op Sneeuwganzen radicaal te vergroten. Loonen verwacht dat het in Europa niet zo'n vaart zal lopen, maar

voor de EU is de situatie wel de aanleiding voor het onderzoek.

Noordelijkste dorp ter wereld

De Rijksuniversiteit Groningen doet al vele jaren onderzoek aan ganzen, zowel in Nederland als langs de trekroute en in de arctische gebieden. Loonen onderzoekt sinds 1990 Brandganzen die op Spitsbergen broeden. Het is een gedetailleerd onderzoek naar de factoren die bij de Brandgans de populatie reguleren. Loonen vertoeft hiervoor iedere zomer enkele maanden in het noordelijkste dorp van de wereld, Ny-Ålesund op Spitsbergen, dat zowel op 1000 km van de Noordkaap in Noorwegen als van de Noordpool ligt. De brandganzenpopulatie op Spitsbergen telt nu 25.000 individuen, maar in 1943 waren er nog maar een kleine 400. In het onderzoeksgebied, waar het eerste broedpaar gesignaleerd werd in 1982, stabiliseert de populatie zich inmiddels al enkele jaren rond 1500 exemplaren, waarmee de draagkracht van het gebied is bereikt.

Uit het ei

Om inzicht te krijgen in het effect van overbegrazing op de toendravegetatie voeren de onderzoekers de komende drie jaar een groot experiment uit met ganzen die, vanaf dat zij uit het ei kruipen, opgroeien met de onderzoekers en deze overal volgen omdat zij denken dat de onderzoekers hun moeder zijn. Het onderzoek zal van start gaan zodra de sneeuw smelt, ongeveer medio juni.

Bron: persbericht van de Rijksuniversiteit Groningen.

Onderhandeling over toetreding tot EU met Malta geeft weinig hoop voor vogels

Op 1 oktober 2002 sloot Malta de onderhandelingen af over het gevoelige onderwerp natuur en milieu. Zoals verwacht was jacht één van de meest controversiële onderwerpen geweest. Malta's standpunt was dat de traditionele gewoontes op gebied van afschieten en vangen van vogels, die voortvloeien uit de specifieke omstandigheden op het eiland, in stand gehouden moesten kunnen worden. Tijdens de onderhandelingen heeft Malta aangegeven dat men wil zien vastgelegd dat op Malta kan worden afgeweken van de Europese regeling, zodat Maltese jagers in staat blijven in het voorjaar te jagen op Zomertortels *Streptopelia turtur* en Kwartels *Coturnix*.

coturnix. Deze eis werd ingewilligd door de Europese Unie (EU). Ook na toetreding van Malta tot de EU zullen vangers in staat blijven een aantal zangvogels te vangen. Dat zijn: de Putter *Carduelis carduelis*, de Groenling *Chloris chloris*, de Vink *Fringilla coelebs*, de Kneu *Carduelis cannabina*, de Appelvink *Coccothraustes coccothraustes*, de Europese Kanarie *Serinus serinus* en de Sijs *Carduelis spinus*. De traditionele vangsten kunnen worden voortgezet tot aan het eind van 2008. Ook zal er een studie komen naar mogelijkheden om het vangen op langere termijn mogelijk te blijven maken. Het is wel de bedoeling alle vangsten te gaan registreren en er zullen geen nieuwe vangvergunningen worden verleend. De huidige vergunninghouders zullen niet worden beperkt.

Bron: Bericht van International Animal Rescue Malta (IARM) in EFAH News, januari 2003. EFAH is de European Federation Against Hunting.

Fototentoonstelling

Van Aalscholver tot Zwarte Stern

'Wiedenvogels voor de zoeker', dat is de ondertitel van de fototentoonstelling van Wim Smeets, vogelfotograaf en redacteur van *het Vogeljaar*. De expositie is van 29 juli tot en met 30 november 2003 te zien in bezoekerscentrum De Wieden van Vereniging Natuurmonumenten te Sint Jansklooster. De tentoonstelling is gratis te bezoeken tijdens de openingsuren van het bezoekerscentrum: van maandag tot en met zondag van 10.00 tot 17.00 uur.

Het Wiedengebied is een laagveenmoeras met meren, slootjes, rietlanden, hooi- en weilanden en moerasbos. En ieder landschap heeft zijn eigen vogels. Dat varieert van de Aalscholvers in het moerasbos bij de eendenkooi in Wanneperveen, via karekiet in het rietland, Grutto in de weilanden en Zwarte Stern boven het open water. En alles wat daar tussenin zit. De Wieden barst van de vogels, in alle seizoenen.

Voor fotografen is het een paradijs, vooral als zij zich helemaal hebben gespecialiseerd op vogels. Wim Smeets is één van hen. Aanvankelijk zijn hobby, is de natuur- en vogelfotografie bijna uitgegroeid tot zijn beroep. Daarbij komt het niet alleen aan op fotografische kundigheid, maar ook op het voortdurend waarnemen en bestuderen van het gedrag van de vogels om de fotografische kwaliteit te waarborgen. In zijn

foto tentoonstelling laat Wim vijftientwintig Wiedenvogels de revue passeren. Het was bij bezoekerscentrum De Wieden dat hij voor het eerst een Witgesterde Blauwborst zag. Misschien dat u, na het zien van de foto's binnen, buiten meer ziet.

Voor meer informatie kan men contact opnemen met bezoekerscentrum De Wieden, telefoon (0527) 24 66 44. Het centrum is tot 1 november 2003 geopend van dinsdag tot en met zondag van 10.00 uur tot 17.00 uur. Van 1 november 2003 tot 1 april 2004 is het centrum op woensdag, zaterdag en zondag geopend, steeds van 10.00 tot 17.00 uur. Het centrum ligt ten noorden van het dorp Sint Jansklooster aan de Beulakerwilde en is bereikbaar met Arriva buslijn 71. Meer informatie over het werk van Wim Smeets is te vinden op: <http://www.natuurmonumenten.nl>.

Reactie op de vangst van een Bijeneter in 'De Marnewaard'

In *het Vogeljaar* 51 (1): 33 van 2003, werden enkele opmerkingen gemaakt over de vangst van een Bijeneter begin juli 2002 in een oeverwaluwnkolonie in het militaire oefenterrein 'De Marnewaard'. In verband hiermee heeft het Vogeltrekstation in Heteren, als verstrekker van de ringvergunning, een onderzoek naar dit voorval ingesteld. De conclusie is dat de desbetreffende ringer én naar de letter én naar de geest geen overtreding van de voorwaarden en bepalingen in zijn ringvergunning heeft gemaakt, maar de reactie op zijn vangst heeft onderschat.

Wel is het Vogeltrekstation van mening dat er naar aanleiding van een aantal ervaringen duidelijkheid en richtlijnen moeten komen met betrekking tot het opzettelijk en weloverwogen vangen van als zeldzaam of vrij zeldzaam omschreven vogelsoorten. Met ingang van 1 januari 2003 mogen ringers daarom geen enkele vangpoging ondernemen wanneer een zeldzame vogel in de buurt is, er redelijkerwijs een kans bestaat die zeldzaamheid te vangen en daarbij reacties van publiek voor, tijdens of na de vangst niet te vermijden zijn. De enige uitzondering op die regel is dat dit na verleende toestemming van de Ringcentrale mag gebeuren als daar een fundamenteel of toegepast wetenschappelijk argument voor kan worden aangevoerd.

■ Gerrit Speek, Manager Vogeltrekstation. Postadres: NIOO-CTE Vogeltrekstation, Postbus 40. 6666 ZG Heteren, (026) 479 12 34, e-mail: vogeltrekstation@nioo.knaw.nl

Vogelaars gaan te ver (2)

In *het Vogeljaar* 51 (1): 33 werd gewag gemaakt van gebeurtenissen rond het ringen van Bijeneters in De Marnewaard naar aanleiding van een artikel op de voorpagina van de Nieuwe Dockumer Courant onder de kop 'Vogelaars gaan te ver'.

Inmiddels heeft de redactie van *het Vogeljaar*, enkele brieven, een bezwaarschrift, dat was ingediend bij de Nederlandse Ringcentrale en aanvullende richtlijnen bij het vangen en ringen van zeldzame vogels ontvangen. Hiervan een korte samenvatting van feiten waarvan in *het Vogeljaar* 51 (1) nog geen melding werd gemaakt.

- Een brief van de heer K. Sars van 13 december 2002 met daarin de feiten rondom het ringen van Oeverwaluwen en Bijeneters door P. Das, het verjagen van twee paartjes van deze Bijeneters, dit alles zoals hij dit heeft ondervonden.

- De heer Frank Majoor van Sovon stelt dat 'de gevangen Oeverwaluwen en Bijeneter zijn na een korte vangsessie meegenomen naar het Militaire dorp (circa 400-500 m verderop) om de vogels te ringen en de kolonie dus verder niet te storen'.

- De heer Gerrit Speek, Manager Ringcentrale, stuurt 21 maart 2003 een brief aan de heer P. Das (in afschrift aan *het Vogeljaar*). Met als conclusie: 'én naar de letter én in de geest zie ik geen overtredingen tegen de voorwaarden en bepalingen in jouw ringvergunning'. Toch stelt Gerrit Speek even later in de brief 'maar op een ander vlak heb ik wel kritiek: je hebt een taxatiefout gemaakt. De impact van de gevangen Bijeneter op 'het publiek' heb je verregaand onderschat en ik mag aannemen (ik ga daarvan uit!) dat ook jij behoorlijk geschrokken bent van de reacties op deze vangst. En dat een dergelijke impact het ringwerk in Nederland bepaald geen goed doet, dat hoeft ik jou niet uit te leggen'.

- Het Vogeltrekstation heeft dientengevolge over dergelijke vangacties een standpunt ingenomen en dat gepubliceerd in het ringers-contact-blad 'Op Het Vinkentouw'. Deze richtlijn is van kracht met ingang van 1 januari 2003. 'Ringers mogen geen enkele vangpoging ondernemen, wanneer men vermoedt of weet dat een zeldzame vogel in de buurt is, er redelijkerwijs een kans bestaat die zeldzaamheid te vangen en daarbij reacties van publiek (voor, tijdens of na de angst) niet te vermijden zijn'.

- Het standpunt van de Ringcentrale, verwoord door Gerrit Speek, luidt: 'De Ringcentrale is, naar aanleiding van een aantal ervaringen, van mening dat er duidelijkheid en regels moeten komen omtrent het opzettelijk, doelgericht en weloverwogen vangen en ringen van zeldzame vogels (dat is dus wat anders dan een vangst bij toeval in een vaste mistnetopstelling). Dit vanwege de invloed die zo'n vangst (en de latere foto's) kan hebben op mogelijke publiek, op terreineigenaren en -beheerders. Het is de Ringcentrale herhaaldelijk gebleken dat die invloed een negatieve uitstraling heeft op het vang- en ringwerk in het algemeen en dat is wel het laatste dat we kunnen gebruiken'.

In reacties en standpunten komt telkens naar voren het belang van de organisatie en nergens het belang van de vogel zelf. Jammer.

WS

Opvallende vogelportretten in Opheusden

Harm Visser probeert zichtbaar te maken wat hem diep van binnen (ont)roert. Zo motiveert Harm Visser zelf de manier waarop hij vooral dieren schildert. Zijn opvallende vogelportretten hangen tot eind september 2003 in galerie Smith in Style in het Betuwse Opheusden en zijn op zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur of op afspraak te bezichtigen. Het telefoonnummer van de galerie is (0488) 44 23 66.

accenten. 'De flitsende kleuren komen terug in de lijst. De afbeelding kun je daar namelijk niet los van zien.' Het formaat van de lijst wijkt eveneens af van wat vaak gebruikelijk is. Met de langwerpige vorm van zijn schilderstukken wil Harm Visser ondermeer de grootsheid van de natuur tot uitdrukking brengen. Met deze reeks vogelportretten haalt galerie Smith in Style inmiddels voor de vierde keer een Nederlandse natuurkunstenaar voor het voetlicht.

De natuur boeit Harm Visser ('t Harde, 1979) al van jongsaf. Z'n belangstelling voor de fauna combineerde hij al vroeg met een andere hobby: tekenen. Een avondopleiding aan de Vrije Academie voor Beeldende Kunsten in Nunspeet sloot hij in 2001 met goed gevolg af. Opvallend is de manier waarop hij recent een aantal vogels met acrylverf vastlegde. 'Ik probeer het grappige, het soms typische gedrag van een dier te ontdekken en zet dat binnen een bepaald kader.' De portretserie vertoont felle